

Lunile acestea, multe evenimente în piața de energie: continuă liberalizarea pieței de gaze, devine rentabil să ne căutăm furnizorii, România cere bani de la UE pentru rețele de gaze, Electrica și Oltenia sunt implicate în scandaluri, iar Elcen și RADET sunt în pragul colapsului și anunță că nu știu dacă mai dau căldură la iarnă. **EFOR vă explică**

Ce se întâmplă cu consumatorul?

Câteva răspunsuri

- **Ce opțiuni am odată cu liberalizarea pieței?**
- **Vom exporta gaze?**
- **Ce se va întâmpla la iarnă cu căldura de la RADET?**
- **Comaniile de stat. Ce se întâmplă la Electrica și la CE Oltenia și cu ce mă afectează?**

1. Piața se liberalizează, ce opțiuni am?

Piața de energie se liberalizează și pentru consumatorul casnic, până la sfârșitul lui 2017 pentru energia electrică și până la sfârșitul lui 2018 pentru gaze. Liberalizarea înseamnă eliminarea graduală a prețurilor reglementate și a oricărui "tarife sociale". Cu toate acestea, chiar și până atunci, legal, vă puteți schimba furnizorul. De reținut, pe piața de energie electrică prețurile reglementate sunt deja foarte aproape de nivelul de piață, dar în piața de gaze prețul reglementat este încă semnificativ sub nivelul pe care l-ați putea obține în piața liberă.

Ce drepturi aveți? O sinteză bună se găsește aici¹. Pe scurt, directivele europene și legislația noastră vă oferă următoarele drepturi:

Proiect finanțat prin granturile SEE 2009 – 2014, în cadrul Fondului ONG în România.

¹<http://www.anre.ro/download.php?f=gKuDhQ%3D%3D&t=vdeyut7dlcecrLbbvY%3D>

- **o conexiune la rețea:** aveți dreptul ca locuința Dvs să fie conectată la rețeaua de energie electrică.

- **vă puteți alege furnizorul** de energie electrică sau de gaze și să schimbați furnizorul fără a plăti vreo taxă: lista furnizorilor se găsește aici².

Ce înseamnă să vă schimbați furnizorul? Da, sunteți conectat la o rețea de distribuție, ex GDF pentru gaze sau ENEL Muntenia Sud pentru energie electrică și nu vă puteți deconecta de la ea. Dar puteți încheia contractul de lumină sau gaze cu orice furnizor, nu neapărat cu GDF sau ENEL: GDF sau ENEL sunt obligați să vă aducă în apartament energia cumpărată de la furnizorul Dvs, în schimbul unui tarif de "transport" al energiei pe care îl plătiți în factură. Pe scurt, furnizorul nu e totuna cu distribuitorul, cel care deține rețeaua. Atenție: odată ce v-ați schimbat furnizorul, nu mai puteți reveni la reglementat.

Concret, aveți dreptul să cereți oferte de la orice furnizor și furnizorul are obligația legală să vă răspundă cu ofertă în termen de 15 zile. Puteți denunța contractul oricând, notificând furnizorul cu 21 de zile înainte. Puteți cere modificări la contract.

- **aveți dreptul la informații** corecte și complete privind sursele de energie, toate componentele prețului pe care îl plătiți. Furnizorul are obligația să vă pună la dispoziție un punct unic de contact la care să vă ofere informații privind drepturile, căile de soluționare a litigiilor, informații despre cum v-ați putea optimiza consumul și factura. Furnizorul este obligat să vă ofere alternative privind modalitățile de plată. Aveți dreptul la acces pentru citire la grupurile de măsurare și să fiți facturat pentru energia consumată.

- aveți dreptul să cereți furnizorului să ia **măsuri pentru remedierea defectiunilor** sau deranjamentelor. Dacă nu vi se furnizează energie la calitatea standard, aveți dreptul la despăgubiri.

- în cazul unor neînțelegeri contractuale, **puteți face plângere**, întâi la furnizor; dacă nu sunteți mulțumit de rezultat aveți

dreptul la mediere și puteți cere ANRE să soluționeze divergențele.

- dacă sunteți **consumator vulnerabil**, aveți dreptul la măsuri de protecție. Consumatorul vulnerabil înseamnă, în principal, consumatorii cu venituri reduse sau cărora costurile cu energia le-ar afecta semnificativ venitul disponibil. Până în prezent, consumatorul vulnerabil nu e definit foarte clar în legea românească, dar există o propunere de lege aici³. În esență, în propunerea de față, familiile cu venituri nete de până la 700 lei sau persoanele peste 60 de ani cu venit de până la 1100 lei ar primi supliment pentru locuire, o sumă de bani pentru încălzire, energie electrică, gaze și combustibili solizi sau petrolieri.

- există un **punct de contact unic**, public, unde vă puteți afla drepturile de consumator de energie. Acesta se află la ANRE⁴.

De ce se liberalizează piața? Liberalizarea se face în interesul consumatorului, pentru ca acesta să aibă opțiuni. Prețurile mici la energie subvenționează mai mult pe cei care și consumă mult, și care de regulă sunt mai bogați. În loc de prețuri subvenționate, subvenția se "mută" pe o schemă de ajutor social, țintită tocmai pe cei mai săraci consumatori. Liberalizarea e bună pentru consumatorul final cu o condiție: să existe concurență. Dar concurența nu poate crește fără liberalizare: companiile nu vor investi în resurse noi, precum cele din Marea Neagră, până când nu sunt siguri că-și vor putea recupera banii și că nu se vor mai schimba radical legile și reglementările.

Foarte important: liberalizarea a rezolvat probleme grave de corupție din sector, chestiunea "băieților deștepți", reglementări cu dedicație etc. Fără să știți, din buzunarul Dvs. au dispărut aproape **24 de miliarde de lei în 2003-2013 în corupție**, acoperiți cu pretextul amânării liberalizării. Cum am calculat, găsiți aici⁵.

2. Vom exporta gaze?

Da, în 2-3 ani. România nu mai e în situația din anii trecuți, când importam aproape 30% din consum. Liberalizarea pentru

³http://www.mmuncii.ro/j33/images/Documente/Proiecte_in_dezbatere/2015/2015-10-09-proiectlege-VMI.pdf

⁴<http://www.anre.ro/>, chiar pe prima pagină există formular de petiții și formular de solicitări informații

⁵ expertforum.ro/tefuralafactura

² energie electrică <http://www.anre.ro/ro/energie-electrica/consumatori/lista-furnizori>; gaze <http://www.anre.ro/ro/gaze-naturale/informatii-de-interes-public/furnizori-gaze-naturale>

industrie (și eforturile DNA) au făcut ca principalul consumator de gaze să nu mai poată lua gaz ieftin, subvenționat de noi toți. Ca urmare, consumul a scăzut - atât de mult, încât în 2-3 ani Romgaz și Petrom vor avea probleme serioase să găsească clienți pentru gazul pe care îl extrag azi. Anul trecut am importat doar 7%, anul acesta, aproape de zero.

Ca prețurile să fie mici, e nevoie de concurență. De aceea, rețeaua noastră de gaze se interconectează cu țările din jur. Interconectările sunt, deocamdată, pe un singur sens, adică putem doar să importăm; dar UE ne dă bani să ne întărim și noi rețeaua, care e veche, și să vindem gaz la export. În noiembrie, am obținut o mare victorie la UE: proiectul preferat de noi, conducta Bulgaria-România-Ungaria-Austria, care ar întări și rețeaua românească de transport de gaze, a intrat pe lista proiectelor care ar putea obține bani europeni.

De export e nevoie și ca țările din jur să aibă acces la surse alternative la Gazprom. Vrem o piață lichidă regională, în care să concureze Romgaz, Petrom, mai multe surse de import și gazele din Marea Neagră (Exxon, Petrom, Lukoil). Vom exporta nu doar către Ungaria și Bulgaria, ci și către Moldova, care e azi 100% dependentă de Gazprom și victima unui adevărat șantaj politic. Până una-alta, am inaugurat cu mult fast conducta Iași-Ungheni, dar prin ea circulă cantități nesemnificative de gaze până nu se fac investiții și la noi, și în Moldova.

Important, în realitate vom ajunge să exportăm gaze abia cam când se vor exploata resursele din Marea Neagră, iar o altă parte din gaz va fi importat și reexportat. Adică deschiderea către export nu înseamnă neapărat că se va și exporta mult gaz extras din România; pur și simplu, consumatorii din țările din regiune, inclusiv noi, vom avea mai multe alternative și prețurile vor fi mai mici. În realitate, noi am exportat ani de zile gaze "împachetate" sub formă de îngrășăminte ieftine.

3. Ce se întâmplă la iarnă cu căldura de la RADET?

De mai multe luni, circulă în presă zvonuri că RADET va intra în insolvență și că bucureștenii vor mai avea căldură până prin 15 decembrie, apoi vom mai vedea.

Povestea e simplă: din cauza corupției și a ineficiențelor, costurile cu căldura în București sunt mai mari decât în alte părți (360 lei/Gcal față de 275 în Ploiești). Primăria nu vrea ca oamenii să plătească întreaga factură și promite prețuri la consumator de 170 lei, dar uită să plătească diferența ca subvenție la RADET. Ca urmare, RADET nu poate plăti producătorului de energie Elcen, care nu poate plăti gazul de la Romgaz. Vârful blocajului financiar s-a atins prin 2012, când datoriile totale plus penalități ajunseseră la cca 2 miliarde lei. La momentul respectiv, soluția era ca Elcen să plătească datoria către Romgaz cedându-i o centrală, Iernut, iar Elcen să preia întreaga companie RADET în contul datoriei istorice și să se reformeze, cu promisiunea fermă că primăria își va plăti datoria istorică și nu se vor mai face datorii noi. Soluția a fost aplicată parțial, Romgaz a preluat Iernut, dar situația dintre Elcen și RADET nu s-a rezolvat. Dimpotrivă, primăria s-a opus la ideea să cedeze RADET și a vrut, în schimb, să preia ea Elcen și să le fuzioneze. Contabil, preluarea Elcen de către RADET nu ar fi putut șterge datoria prin compensare cu valoarea rețelei, și, ca urmare, fuziunea Elcen-RADET e blocată de 3 ani. Între timp, primăria continuă să facă datorii.

Anul acesta pur și simplu s-a ajuns la situația în care Romgaz nu mai poate tolera să nu-și primească banii pe gazul livrat (probabil contează și faptul că e azi o companie listată la bursă și care nu-și permite să subvenționeze politici sociale pentru bucureșteni din buzunarul acționarilor). Romgaz a anunțat că actualul contract se termină pe 15 decembrie și nu mai face altul nou dacă nu-și primește banii.

Soluția reală a problemei ar fi fuziunea Elcen-RADET cu preluarea rețelei RADET de către Elcen și atragerea unui investitor care să reformeze întregul sistem. Acest lucru ar însemna înlocuirea centralelor vechi ale Elcen, de prin anii '60-'70, cu centrale moderne care să producă energie termică doar în cogenerare; reducerea masivă a rețelei, supradimensionată și cu pierderi de 70-90%; și transformarea punctelor termice de azi în mini-centrale de cartier care să producă energie termică. Evident, o eventuală privatizare a termoficării din București necesită ca reglementatorul ANRE să fie puternic, transparent și eficient, pentru a nu se repeta istoria Apa Nova.

În loc să găsească o soluție decentă, Guvernul împinge modificarea unei legi (OUG 28/2013), astfel ca primăriile să poată accesa împrumuturi de la Trezoreria Statului ca să-și acopere cheltuielile cu combustibil pentru termoficare. Acest lucru e complet inacceptabil, deoarece doar amână și sporește problema de fond. Dacă primăria are nevoie de credit azi ca să-și plătească factura la combustibil, nu există niciun motiv să credem că va avea bani la anul pentru următoarea factură, în plus, va mai avea de rambursat un credit și dobânzi.

Pe scurt, probabil vom avea ceva căldură la iarnă, dar doar printr-un artificiu contabil care ni se va întoarce îndoit la anul. În același timp, cârpeala de azi pentru combustibil nu rezolvă lipsa cronică de bani pentru investiții; or, Elcen a oprit anul trecut de două ori câteva zile CET Grozăvești din dificultăți tehnice, tocmai când era frigul mai mare, iar RADET a anunțat deja că nu garantează că rețelele mai rezistă și iarna aceasta. Cârpeala nu poate ține la infinit.

4. Companiile de stat. Cum mă afectează ce se întâmplă la Electrica și Oltenia?

Anul acesta am văzut mai multe scandaluri legate de companiile de stat în energie.

Avem la CE Oltenia, producător de energie electrică pe bază de cărbune, situația stranie în care managerul este acuzat de procurori că ar fi prejudiciat compania, dar în același timp, compania lui se constituie parte civilă în procesul cu pricina, adică trebuie să-și ceară banii înapoi de la manager, care rămâne pe poziții. Managerul refuză să-și dea demisia, deși situația e jenantă și până și ministrul energiei, acționar majoritar, i-a cerut-o. Important, managementul la compania de stat CE Oltenia ar fi trebuit să fie selectat acum câțiva ani pe criterii competitive, să fie profesionist; în loc de asta, din selecția internațională a ieșit că cel mai bun manager din lume este un marcant membru PSD din Gorj. Presa locală spune că PSD ține cu dinții de poziția de manager a CE Oltenia deoarece de acolo ar veni bani grei pentru campania de la anul⁶.

La Electrica, o companie de stat recent

listată la bursă în București și la Londra, ministrul anterior a încercat să intre cu bocancii peste acționarul majoritar. În alte cuvinte, statul, care deține 48% din acțiuni, a încercat să pună presiuni în conducerea companiei pentru a pune politrucci de partid ca șefi de filiale, înainte de anul electoral 2016. La Electrica mai există câteva probleme cu iz de corupție, acuze între Electrica și ENEL/CEZ/EON că privații nu au făcut investițiile promise în contractul de privatizare. Curtea de Conturi a dat dreptate statului, ENEL/EON/CEZ au ajuns la curtea internațională de arbitraj de la Paris și își susțin acolo punctul de vedere. Până acum, Curtea a dat decizii favorabile lui EON și CEZ, iar decizia în cazul ENEL urmează în curând. Aici sunt două suspiciuni, prima vizând cât de bine e reprezentat statul prin avocați în dispută, cea de a doua, legată de o scrisoare trimisă de unitatea din ministerul energiei care deține acțiunile la Electrica, SAPE, către Electrica, acuzând practic partea română că ar fi de vină pentru nerealizarea investițiilor. Scrisoarea cu pricina a "scăpat" în presă într-un moment prielnic pentru a favoriza, la o adică, poziția ENEL.

De ce sunt importante pentru consumator aceste scandaluri? Pentru că banii din companiile de stat sunt bani publici, ce se fură din ele, se fură din buzunarul nostru. Dacă piața de energie se liberalizează și vom avea consumatori care ar avea nevoie de ajutoare sociale, poate că banii nu ne vor ajunge tocmai pentru că aceste companii de stat nu plătesc suficiente dividende la buget. Mai rău, cu cât în piață sunt mai multe companii care joacă după alte reguli decât cele corecte, cu atât piețele de energie vor fi mai distorsionate și ceilalți jucători vor face la fel. În orice caz, nu toate aceste probleme se pot rezolva cu procurorii și cu legea penală în mână, pentru că nu întotdeauna există suficiente probe de corupție ca să țină în instanță. De aceea, avem nevoie să stați și Dvs. cu ochii pe ei și să-i taxați dur când nu fac ce trebuie.

Otilia Nuțu este analist de politici publice în energie la

**Matei Millo 12, ap. 21
Sector 1, București
www.expertforum.ro**